

MUSTAQILLIK YILLARIDA MUZEYLAR FAOLIYATININ G TAKOMILLASHUVI

Salimova Farangiz Fayzulla Qizi

Aniq Va Ijtimoiy Fanlar Universiteti 1-Kurs Magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20741592>

O‘zbekiston mustaqillikka erishgandan so‘ng muzey va muzeyshunoslik ishiga davlat siyosati darajasida e‘tibor berila boshlandi. Prezident Farmoni, Vazirlar Mahkamasining maxsus qarorlari, «O‘zbekmuzey» tashkilotining ta‘sis etilishi, «Muzeylar to‘g‘risida»gi Qonunning qabul qilinishini alohida e‘tirof etish kerak. Jahon muzeyshunosligi tajribalarini qo‘llashga zarur shart-sharoitlar yaratish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 1998-yil 12-yanvardagi Farmoni qabul qilindi Ushbu hujjat O‘zbekistondagi muzeylar faoliyatida burilish nuqtasi bo‘lib, ulaming tarixida yangi davr boshlanganini anglatadi. Mustaqillik davrida muzeyshunoslik va muzey ishiga oid dastlabki maxsus hujjat O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan 1994-yil 23-dekabrda qabul qilindi. Albatta, bu hujjat o‘z davri uchun muhim ahamiyat kasb etdi. Unda respublika muzeylarining vazifalari, istiqbollari belgilab berildi. Hujjatda O‘zbekiston muzey boyliklari fondi to‘g‘risidagi Nizom ni, muzeylarda saqlanayotgan tarixiy-madaniy boyliklarni ro‘yxatga olish, jamlash va saqlash tartibi to‘g‘risida yo‘riqnomani ishlab chiqish va tasdiqlatish ko‘zda tutildi, O‘zbekiston Respublikasidagi muzeylar ishining yagona tizimini vujudga keltirish, ular faoliyatini muvofiqlashtirish va uslubiy yordam ko‘rsatish uchun O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligining markaziy apparati ta‘kibida uchta xodimdan iborat Muzey ishlari bosh boshqarmasini tuzish ko‘zda tutildi.

Mustaqillik davrida muzeylarning ta‘limiy va ma‘rifiy funksiyalari kuchaytirildi. Muzeylar nafaqat eksponatlarni saqlash va namoyish etish, balki aholini, ayniqsa yoshlarni milliy qadriyatlar, tarix va madaniyat bilan tanishtirishning muhim markazlariga aylandi. Muzeylarda turli mavzulardagi ko‘rgazmalar, ma‘ruzalar, seminarlar, interaktiv dasturlar va master-klasslar tashkil etilmoqda. Maktablar va oliy ta‘lim muassasalari bilan hamkorlik yo‘lga qo‘yilib, o‘quvchi va talabalarning muzeylarga muntazam tashrif buyurishlari rag‘batlantirilmoqda. Bu esa yosh avlodda vatanparvarlik, milliy g‘urur va madaniy merosga hurmat tuyg‘ularini shakllantirishga xizmat qiladi.

O‘zbekiston muzeylari mustaqillik yillarida xalqaro hamkorlikni ham faollashtirdi. Xorijiy muzeylar bilan tajriba almashish, qo‘shma ko‘rgazmalar tashkil etish va ilmiy-tadqiqot loyihalarini amalga oshirish orqali O‘zbekiston madaniy boyliklari xalqaro miqyosda targ‘ib qilinmoqda. Xalqaro muzey tashkilotlariga a‘zo bo‘lish va ularning faoliyatida ishtirok etish O‘zbekiston muzeylarining jahon muzey hamjamiyatiga integratsiyalashuviga yordam berdi. Bu, o‘z navbatida, O‘zbekistonning madaniy diplomatiyasini mustahkamlashga va mamlakatning xalqaro obro‘sinini oshirishga xizmat qilmoqda.

Mustaqillik tufayli o‘zbek xalqi o‘z qaddini rostladi, uning xalqaro nufuzi kun sayin ortib bormoqda. Dunyo mamlakatlarining turli millat va xalqlarning O‘zbekistonga, o‘zbek xalqiga munosabatining o‘zgarishi bu – ildizlari asrlar qo‘liga, ko‘hna tarixiga tutashgan taqdirimizga bo‘lgan ehtiromdir. Mamlakatimiz mustaqillik davriga qadam qo‘ygandan beri hayotimizning barcha sohalarida kabi muzeylar faoliyatida ham katta tarixiy o‘zgarishlar sodir bo‘ldi. 16 Kuryazova D. O‘zbekistonda muzey ishi tarixi. -T.: San‘at, 2010. –B.72. 25 O‘zbekistonning mustaqillikka erishishi iqtisodiy va siyosiy hayotning barcha jabhalarida bo‘lganidek madaniy sohada, shu jumladan, boy o‘tmish merosimizni o‘rganish, saqlash va uni keng xalq ommasiga targ‘ib etish borasida ham tub burilish yasadi. Mustaqillik yillarida diyorimizda bunyod etilgan turli muzeylar

shubhasiz ana shu ezgu niyatlarni ro'yobga chiqarish borasida muhim qadam bo'ldi, desak mubolag'a qilmagan bo'lamiz. Mustaqil vatanimizda milliy o'zlikni tiklashga alohida e'tibor berilmoqda. Zero, bizning yurt ajdodlarining tarixda ko'rsatgan buyuk xizmatlarini xolis o'rganish va targ'ib etish alohida ahamiyat kasb etadi. Sobiq sho'rolar davrida faqat «Qizil imperiya» mafkurasiga xizmat qilgan muzeylar endilikda milliy o'zlikni anglashga xizmat qilib kelmoqda. Mustaqillik davrida muzeylar ishiga alohida e'tibor berilmoqda. Buning bir qancha omillari bor: Birinchidan, mustamlakachilik yillarida ongimizdan o'chirib tashlangan milliy tuyg'ularni qayta tiklash; Ikkinchidan, milliy g'urur, milliy ongni yuksaltirish uchun unutilgan tariximizni qayta tiklash; Uchinchidan, ajdodlar xurmatini joyiga qo'yish, yosh avlodni ajdodlar nomi va merosi bilan faxrlanishga o'rgatish, milliy g'ururini yuksaltirish, buyuk an'analarning davomchisi etib tarbiyalash; To'rtinchidan, milliy qadriyatlarimiz bizga demokratik, xuquqiy, qudratli O'zbekiston davlatini barpo etish uchun «O'zbekiston kelajagi buyuk davlat» g'oyasini ro'yobga chiqarish uchun kerak; Beshinchidan, milliy qadriyatlarimiz mamlakatimizning jahon hamjamiyatidan munosib o'rin egallashi, kelgusi avlodlarga ozod va obod Vatan qoldirish uchun kerak. Ushbu yo'nalishlarga Prezidentimiz asarlarida qayta-qayta to'xtalib o'tilmoqda. Ana shu maqsadlar hukumat siyosiy tadbirlarida o'z ifodasini topmoqda. 1998 yil 12 yanvarda «Muzeylar faoliyatini tubdan yaxshilash va 26 takomillashtirish to'g'risida» O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni e'lon qilindi. Farmonda asosan O'zbekiston hududida qadimdan shakllangan muzeylar tizimini yanada takomillashtirish, ularning xalqning ma'naviy - axloqiy kamolotida tutgan o'rnini oshirish, muzey fondlarida saqlanib kelayotgan xalqimizning boy tarixini mustaqilligimizning odimlarini aks ettiruvchi, noyob, nodir eksponatlarni avaylab asrash, o'rganish, boyitib borish, dunyoga olib chiqish va targ'ib qilish, ulardan xalqimizning ongida milliy g'urur va iftixor, istiqloq va Vatanga sadoqat tuyg'ularini kuchaytirish yo'lida keng foydalanish, muzeylarning zamon talablariga mos yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlash, moddiy — texnika bazasini mustahkamlab, jahon muzeyshunosligi tajribalarini qo'llashga zarur sharoitlar, chora-tadbirlar — Madaniyat va sport ishlari vazirligi qoshida muzeylarni qo'llab quvvatlovchi «O'zbekmuzey» jamg'armasi tashkil etildi. Bu jamg'arma muzeylar fondlarida yillar davomida saqlanib kelayotgan xalqimizning boy tarixidan guvohlik beruvchi noyob nodir eksponatlarni avaylab asrash, ularni ilmiy tomonlarini o'rganish, ta'mirlash, yangi eksponatlar bilan muzey zallarini boyitish bilan shug'ullanmoqda. Bugungi kunda mamlakatimiz hududidagi turli muassasalar, korxonalar, qurilish tashkilotlari, qishloq, jamoa boshqaruv xo'jaliklari qoshida, shahar, tuman, viloyat markazlarida, xalq ta'limi tizimida 1200 dan ortiq muzeylar bo'lib, ularning eng yiriklari poytaxtimizda joylashgan. Shu bilan birga, o'nlab yozuvchilar, shoirlar, rassomlar, olimlar va mashhur san'at arboblari uy muzeylari mavjud.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni "Muzeylar to'g'risida" Toshkent sh., 2008-yil 12-sentabr, O'RB-177-son. (Ushbu hujjat mustaqillik yillarida muzey ishi sohasidagi eng asosiy huquqiy va qonuniy manba hisoblanadi).
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori "Muzeylar faoliyatini tubdan yaxshilash va takomillashtirish to'g'risida" Toshkent sh., 1998-yil 5-mart, 98-son. (Muzeylar tarmog'ini kengaytirish va ularning moddiy-texnika bazasini mustahkamlash bo'yicha tarixiy qaror).
3. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch" Toshkent: "Ma'naviyat", 2008-yil. (Kitobda mustaqillik yillarida milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotira va muzeylarning jamiyat ma'naviy hayotidagi roli keng yoritilgan).

4. Sodiqov h. va boshqalar. "O'zbekiston muzeylari" (Ma'lumotnoma-yo'lko'rsatkich) Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2015-yil. (Mustaqillik davrida qayta tashkil etilgan va yangi ochilgan muzeylar haqida to'liq ensiklopedik va statistik ma'lumotlarni o'z ichiga oladi).
5. Toshov R. "Mustaqillik yillarida O'zbekistonda muzey ishi tarixi va taraqqiyoti" O'zbekiston Milliy universiteti xabarlari (Ilmiy jurnal), 2018-yil, 3-son. (Muzeyshunoslik sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlari va eksponatlarni saqlash texnologiyalari tahlil qilingan ilmiy maqola).